

Список використаних джерел

1. Бичкова С. С. Цивільний процесуальний правовий статус осіб, які беруть участь у справах позовного провадження : монографія. Київ : Атіка, 2011. 420 с.
2. Чурпіта Г. В. Захист сімейних прав та інтересів у порядку непозовного цивільного судочинства : монографія. Київ : Алерта, 2016. 434 с.
3. Чурпіта Г. В. Новели окремого провадження. *Право України*. № 10. 2018. С. 147–159.
4. Ясинок М. М. Особливості судового розгляду справ щодо надання неповнолітнім особам права на шлюб. *Університетські наукові записки*. 2008. № 3 (27). С. 90–93.

*Білозьоров Євген Вікторович,
заступник директора
Навчально-наукового інституту № 2
Національної академії внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент*

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ГАРАНТІЇ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ: ДІЯЛЬНІСНИЙ ПІДХІД

У процесі подальшої модернізації державної влади та становлення України як суверенної, незалежної, демократичної, соціальної, правової держави важливого наукового та практичного значення набувають питання, що гарантуватимуть суспільству і кожному громадянину дієвий захист від потенційних загроз у сфері національної безпеки нашої держави.

У сучасному світі виникають нові виклики міжнародній безпеці у сировинній, енергетичній, фінансовій, інформаційній, екологічній, продовольчій та інших сферах життєдіяльності суспільства. Загрози від поширення зброї масового ураження, міжнародний тероризм, транснаціональна організована злочинність, кіберзагрози, піратство, нелегальна міграція, міждержавні та громадянські конфлікти стають все більш інтенсивними, зачіпають все нові геополітичні регіони і держави. Спостерігається небезпечна тенденція щодо зміни державних кордонів із порушенням принципів та норм міжнародного права, застосуванням сили і погрози силою вирішувати міжнародні проблеми.

Свідченням цієї тенденції є події політичного, військового та економічного протистояння, що відбуваються в Україні протягом останніх років за участі Російської Федерації та анексія нею Автономної Республіки Крим і міста Севастополь, чим порушується державний суверенітет і територіальна цілісність нашої держави.

Водночас все більш загрозливими стають внутрішні виклики національній

безпеці. Неefективність системи забезпечення національної безпеки через недосконалість системи державного управління, витратна економічна модель та економічна криза, що поглиблюється, виснаження фінансових ресурсів держави і, як наслідок, зниження рівня життя населення, тотальна корупція, спотворення демократичних процедур, що стримує процеси кадрового оновлення державних органів, ведуть до неспроможності держави виконувати свої функції, насамперед щодо захисту прав і свобод людини та громадянина, викликають зростаючу недовіру до держави зі сторони громадянського суспільства [1, с. 109].

Зважаючи на це, проблема національної безпеки постає як надзвичайно актуальна, першочергова, що потребує її суспільного і державного вирішення. Це зумовлює нагальну потребу напрацювання єдиної системи знань про організаційно-правові гарантії забезпечення національної безпеки на основі методологічних підходів сучасної юридичної науки.

Організаційно-правові гарантії національної безпеки становлять собою комплекс теоретико-методологічних, нормативно-правових, політико-дипломатичних, інформаційно-аналітичних, організаційно-управлінських, науково-технічних та інших заходів, які здійснюються державними органами у внутрішньо- і зовнішньополітичній сферах, спрямованих на забезпечення провадження безпекової діяльності в умовах нестабільності, що передбачає зміцнення обороноздатності та забезпечення правопорядку з метою захисту суверенітету, територіальної цілісності та непорушності державних кордонів України, реалізації її політичних, торговельно-економічних та інших національних інтересів, а також відновлення територіальної цілісності Української держави [2, с. 77].

Необхідно зазначити, що правову основу реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони становлять Конституція України, Закон України «Про національну безпеку України» [3] та інші нормативно-правові акти, міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Однак поняття «правових основ» значно ширше за своїм змістом, ніж просто сукупність нормативно-правових актів, які належать до цієї правової категорії. Окрім вказаного елемента досліджуване поняття охоплює і принципи права, які, хоч і знайшли закріплення в нормативно-правових актах, але все ж таки мають і окреме значення. На принципах права ґрунтується система чинного законодавства у сфері національної безпеки, що спрямована на захист: людини і громадянина – їх життя і гідності, конституційних прав і свобод, безпечних умов життєдіяльності; суспільства – його демократичних цінностей, добробуту та умов для сталого розвитку; держави – її конституційного ладу, суверенітету, територіальної цілісності та недоторканності; території, навколишнього природного середовища – від надзвичайних ситуацій [3].

До основних принципів, що визначають порядок формування державної політики у сфері національної безпеки є: 1) верховенство права, підзвітність, законність, прозорість та дотримання засад демократичного цивільного контролю за функціонуванням сектору безпеки і оборони та застосуванням сили; 2) дотримання норм міжнародного права, участь в інтересах України у

міжнародних зусиллях з підтримання миру і безпеки, міждержавних системах та механізмах міжнародної колективної безпеки; 3) розвиток сектору безпеки і оборони як основного інструменту реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони.

Можна виокремити, що дослідження організаційно-правових гарантій національної безпеки через призму діяльнісного підходу має не тільки теоретичне, а й безпосередньо практичне значення, оскільки спрямоване на формування відповідних цілей, завдань, механізмів захисту національних інтересів України та є основою для планування і реалізації державної політики у сфері національної безпеки.

Відповідно до чинного законодавства, система організаційно-правових гарантій національної безпеки України складається із таких державних органів та організацій: Міністерство оборони України, Збройні Сили України, Державна спеціальна служба транспорту, Міністерство внутрішніх справ України, Національна гвардія України, Національна поліція України, Державна прикордонна служба України, Державна міграційна служба України, Державна служба України з надзвичайних ситуацій, Служба безпеки України, Управління державної охорони України, Державна служба спеціального зв'язку та захисту інформації України, Апарат Ради національної безпеки і оборони України, розвідувальні органи України, центральний орган виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну військово-промислову політику.

Інші державні органи та органи місцевого самоврядування здійснюють свої функції із забезпечення національної безпеки у взаємодії з органами, які входять до складу сектору безпеки і оборони [3].

Таким чином, до системи організаційно-правових гарантій забезпечення національної безпеки належать органи та організації, які спеціально уповноважені державою здійснювати на професійній основі та відповідно до закону, а у випадках встановлених законодавством – у відповідній процесуальній формі із застосуванням правових засобів діяльність, спрямовану на захищеність державного суверенітету, територіальної цілісності, демократичного конституційного ладу та інших національних інтересів України від реальних та потенційних загроз.

Список використаних джерел

1. Антонов В. О. Політика національної безпеки України в сучасних умовах: проблеми та реалії. *Право України*. 2014. № 5. С. 106–114.
2. Крук С. І. Аналіз стану організаційно-правових механізмів державного управління у сфері забезпечення національної безпеки України. *Інвестиції: практика та досвід*. 2018. № 20. С. 76–78.
3. Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19> (дата звернення: 03.03.2020).

